

- Мороз, П., & Мороз, І. (2018). Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі: методичний посібник. ТОВ «КОНВІ ПРИНТ».
- Мороз, П., Мороз, І., & Власов, В. (2021). Історія України в джерелах. ТОВ «КОНВІ ПРИНТ».
- Погонець, І. В. (2021). Педагогічні основи ілюстрування підручників для початкових шкіл України (друга половина ХХ століття) [дис. канд. пед. наук]. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.
- Пометун О., & Гупан, Н. (2020). Візуальні джерела у підручнику з історії як засіб розвитку критичного мислення учнів. Проблеми сучасного підручника, (24), 241–255.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФОТОГРАФІЇ ЯК ІСТОРИЧНОГО ДЖЕРЕЛА НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Петро Мороз, к. пед. н., ст. наук. с.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є визначення особливостей використання фотографій як історичного джерела на уроках історії.

Вивчення історії в закладах загальної середньої освіти потребує використання різноманітних типів джерел, серед яких великого значення набувають візуальні джерела, зокрема фотографії. Їх використовують для аналізу й інтерпретації конкретної історичної події, історичного процесу чи явища.

Інформаційний потенціал фотодокументів як історичного джерела на сучасному етапі розвитку суспільства величезний. Нині немає жодної значущої події в житті держави, суспільства та окремої людини, яка б не фіксувалася на фото. Дослідники розробили методи наукового опрацювання фотодокументів, які на нашу думку, мають бути реалізовані в шкільному підручнику історії. Нові підходи до візуалізації підручників, надання фотодокументам функцій повноцінного історичного джерела обумовлюють актуальність нашого дослідження.

Знайомство з фотографією як історичним джерелом на уроках історії розпочинається в 5 класі. Важливо звернути увагу учнів, що фотографія немов зупиняє час, фіксує назавжди подію, явище, об'єкт. Досліджуючи фо-

тографії можна отримати цінну інформацію від першоджерела (людини, яка жила в цей час) про різноманітні сторони людського буття: конкретні історичні події, повсякденність, побут, звичаї, моду, виробничі процеси, дозвілля населення, природні та техногенні катастрофи, міжнародну діяльність та війни, культурне та політичне життя відповідного історичного періоду. Таким чином, фотографія є хронікою суспільного та буденного життя як людства в цілому, так і конкретної людини. Вона наділена здатністю презентувати та реконструювати минуле в майбутньому (Мороз та ін., 2021).

Варто звернути увагу учнів, що на багатьох світлинах та поштових листівках відображені особливості міської та сільської забудови й інфраструктури життя: будинки, вулиці, будівельні майданчики, проспекти, площі, церкви та храми, крамниці, ринки, кіоски, громадський та особистий транспорт, вокзали, театри, кінотеатри, парки та зони відпочинку, спортивні стадіони, ігрові майданчики тощо. Тому, дуже корисними та цікавими для учнів є завдання на порівняння фотографій одного і того ж явища, вулиці, будівлі, площі, ландшафту, зроблені в різний час. На думку О. Коляструк, в такий спосіб можна дослідити фундаментальні історичні поняття зміни і плину, аналізувати наступність і зміни в соціальній історії (Коляструк, 2008).

Фотографія є неоціненним джерелом у вивченні та дослідженні історії рідного краю, його пам'ятних місць, пам'ятників. Особливе місце слід відвести дослідженню родинних фотоальбомів, адже знати історію та традиції свого роду, населеного пункту та краю дуже важливо для кожної людини (Мартинова, 2016).

В своєму підручнику «Досліджуємо історію і суспільство для 5 класу ми пропонуємо учням мініпроєкт «Історія родини у фотографіях», а саме зобразити історію своєї родини у вигляді «фотолітопису». За допомогою дорослих членів родини учні мають розмістити м фотографії у хронологічній послідовності по таким рубрикам як «Сімейні свята і торжества», «Дозвілля та відпочинок», «Традиції, що передаються з покоління в покоління», «Спогади» та ін. Основне завдання під час виконання проєкту: «Зверніть увагу, яким було середовище, що оточувало людей у різні часи, і порівняйте із сучасним. Якими були особливості побуту, вулиці та транспорт, школи, садочки тощо? Як проводили діти та дорослі дозвілля? Яким був одяг? Які відбувалися зміни?» (Мороз та ін., 2022).

Величезне значення фотодокументи відіграють під час вивчення особливостей воєн. Саме в умовах війни фотографія є неоціненним засобом

збереження історичної пам'яті. На багатьох з них відображено бойові дії та їх наслідки для мирного населення, героїчне і трагічне. Фоторепортажі, зроблені під час військової агресії росії проти України демонструють злочини путінського режиму проти українського народу: руйнування міст і сіл, вбивства та насильства російських окупантів, налякані очі дітей, сльози і біль матерів.

Варто звернути увагу учнів, що фотографія, як візуальний компонент донесення інформації до читача, є надзвичайно важливим інструментом в пропаганді та інформаційному протистоянні між державами. З пропагандистською метою фотографію використовують для поширення коротких та інформативних повідомлень (часто з фальсифікованою інформацією), так і для створення особливого виду інтернет-гумору – сатиричних «мемів» та «фото жаб», метою яких є висміяти опонента та викривити його позицію, історію, культуру. Тож розвиток в учнів вміння аналізувати фотоджерела є актуальною проблемою для сучасної методики навчання історії.

Фотографії це цілком самодостатні історичні джерела, які потребують такої ж джерелознавчої критики та відповідного методичного інструментарію, як і писемні документи чи речові джерела. Аналізуючи фотографії варто врахувати ряд моментів. По-перше, часто відбивають умовності, традиції та сподівання того історичного часу, коли вони були зроблені. По-друге, фотографії, особливо у періодичних виданнях чи книгах, піддаються ретельному добору, а часом проходять цензуру: і фотограф, і редактори відбирають фотографії на підставі багатьох критеріїв (тогочасної актуальності, зв'язку із конкретним матеріалом чи газетним повідомленням тощо). Слід пам'ятати, що фотографії легко піддаються корекції та зміні змісту, а часом і підробці (особливо в наш час цифрової фотографії). Варто звернути увагу і на мотиви фотографа і причини, через які він опинився в тому місці і зробив саме такі, а не інші світлини (Мороз, П., & Мороз, І., 2018).

Аналіз фотографій як історичного джерела відбувається від елементарного опису до історичної інтерпретації. Тому важливо щоб учні опанували алгоритм аналізу фотоджерел. Для детального аналізу фотографій на уроках історії доречно використовувати алгоритм їх дослідження.

Алгоритм (послідовність кроків) дослідження фотоджерел:

1. Уважно розгляньте світліну. Опишіть, що ви бачите на ній (не варто шкодувати часу на опис, адже найменша помічена деталь може мати вагоме значення для аналізу). Що, на вашу думку, відбувається на цій фотографії?

2. Коли був зроблений знімок (рік, пора року тощо)? Якщо вам невідомий час появи світліни, спробуйте за наявними на світліні ознаками якомога точніше визначити його. Зокрема, зверніть увагу, чи є на світліні якась текстова інформація (плакати, реклама, підписи).

3. Опишіть осіб, зображених на фотографії, а також їхні дії, показані на знімку. Поясніть, як згруповані люди чи об'єкти. Що ви бачите на задньому плані, на передньому плані, в центрі, з лівого та правого боку фотографії?

4. Які об'єкти (предмети, речі, споруди тощо) зображені на фото? Які з них, на вашу думку, автор хотів показати найбільш виразно? Чому?

5. Зверніть увагу на те, чи спеціально позували люди для цієї фотографії. Чому саме в цей момент і на цьому місці опинився фотограф? Спробуйте визначити його позицію щодо зображеного.

6. Що ви знаєте про події чи осіб, зображених на фото, з інших джерел? Назвіть інші історичні джерела, які містять інформацію про зображену подію чи особу на фото.

7. Як співвідноситься інформація з фотографії з інформацією з інших відомих вам джерел?

9. Яку нову інформацію ви отримали, розглядаючи та аналізуючи це фото. У чому цінність цієї фотографії як історичного джерела? (Мороз та ін., 2021).

Отже підсумуємо. Фотографії є унікальним і надійним засобом збереження історичної пам'яті для наступних поколінь, а також історичним джерелом для науковців. Вони відображають конкретний образ епохи, з усіма деталями та дрібницями. Фотодокументи є цілком самодостатніми історичними джерелами, які потребують такої ж джерелознавчої критики та відповідного методичного інструментарію, як і писемні документи чи речові джерела.

Ключові слова: фотографія; історичне джерело; урок історії.

Література

Мороз, П. В., Мороз, І. В., & Моцак, С. І. (2022). Досліджуємо історію і суспільство. Інтегрований курс. Педагогічна думка.

Мороз, П., & Мороз, І. (2018). Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі: методичний посібник. ТОВ «КОНВІ ПРИНТ».

- Мороз, П., Мороз, І., & Власов, В. (2021). Історія України в джерелах. ТОВ «КОН-ВІ ПРІНТ».
- Мартінова, І. С. (2016). Використання фотографії при вивченні історії в школі. У Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін. Випуск 8 (с. 215–218). ХНПУ.
- Коляструк, О. (2008). Візуальні документи як особливі джерела історії повсякденності. Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика, (14), 57–62.
- Пятіна, Д. (2021). Фотографія, як засіб збереження історичної пам'яті. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса, 1(13), 57–62.

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Олександра Назаренко

м. Київ, Україна

Сьогодні як і в більшості країн світу гостро стоїть питання забезпечення якості освітніх послуг, які надаються закладами вищої освіти. З огляду на світові освітні тренди побудови системи якості, Південна Корея не могла залишитися осторонь.

В історичному контексті, системі освітньої якості, тобто акредитаційній системі відносно мало років. Вона почала діяти у 1973 році та зазнала трьох значних змін у 1982, 1994 та 2008 роках. Основна її роль на першому етапі полягала у проведенні інституційної та програмної акредитаційної експертизи у закладах вищої освіти (Shin, 2018). На відміну від багатьох інших країн південнокорейські заклади вищої освіти довгий час контролювалися центральним апаратом. Уряд країни й досі намагається контролювати сектор вищої освіти, однак запуск акредитаційного механізму став одним із вирішальних факторів, що впливає на швидкий освітній та економічний розвиток.

У 2007 році Міністерство освіти Республіки Корея, Південнокорейська рада університетської освіти та інші підвідомчі установи, пов'язані із забезпеченням якості освіти, почали розробляти новий механізм контролю над якістю освітніх послуг, а саме запровадили систему акредитації, за якою відповідні заклади вищої освіти та інші освітні установи можуть